

HA.01.0017

Inventaire des archives d'
Emile Storms
1846 - 1918

Koninklijk Museum voor Midden-Afrika
Tervuren, 2014
T. Morren

Description des archives

Nom:

Archives Emile Storms

Référence:

HA.01.017

Dates extrêmes:

1880 - 1910

Importance matérielle:

0,56 m.l.

Langues des pièces:

Les documents sont rédigés en Français pour la majeure partie

Lieu de conservation:

Musée royal de l'Afrique Centrale

Consultation et utilisation

Conditions d'accès

L'ensemble des archives de ce fonds peuvent être consultées librement au Musée royal de l'Afrique centrale selon les règles générales de consultation. Vous trouverez plus d'information à ce sujet sur le site du Musée royal de l'Afrique central: <http://www.africamuseum.be>.

Conditions de reproduction

La reproduction de ces archives est autorisée pour autant qu'elle soit réalisée à des fins privées et qu'elle se conforme aux règles générales de reproduction. Vous trouverez plus d'information à ce sujet sur le site du Musée royal de l'Afrique centrale: <http://www.africamuseum.be>.

Citation

Pour citer cet inventaire, il est nécessaire d'en donner d'abord la référence complète. Par la suite, la référence abrégée suffit.

Référence complète:

Musée royal de l'Afrique centrale, Tervuren, Archives Emile Storms, HA.01.017, numéro dans l'inventaire.

Référence abrégée:

MRAC, Emile Storms, HA.01.017, numéro dans l'inventaire.

TOM MORREN

**INVENTARIS VAN HET ARCHIEF EMILE STORMS
(1846-1918)**

Portret van Emile Storms
Referentie: AP.0.0.28705, collectie KMMA Tervuren; foto Liebrechts

Inhoudstafel

<i>Deel I: Inleiding</i>	6
<i>A. Archieffonds: Emile Storms</i>	7
1. <i>Identificatie</i>	7
1.1. <i>Referentie(s)</i>	7
1.2. <i>Titel</i>	7
1.3. <i>Datering</i>	7
1.4. <i>Beschrijvingsniveau</i>	7
1.5. <i>Omvang en medium van de beschrijvingseenheid</i>	7
2. <i>Context</i>	7
2.1. <i>Geschiedenis van de archiefvormer</i>	7
2.2. <i>Geschiedenis van het archief</i>	15
2.2.1. <i>Archiefbeheer door Emile Storms</i>	16
2.2.2. <i>Verwerving door het Koninklijk Museum voor Midden- Afrika (KMMA)</i>	17
3. <i>Inhoud en structuur</i>	19
3.1 <i>Bereik en inhoud</i>	19
3.2. <i>Selectie en aanvullingen</i>	20
3.3. <i>Ordening</i>	20
4. <i>Voorwaarden voor raadpleging en gebruik</i>	22
4.1. <i>Voorwaarden voor raadpleging</i>	22
4.2. <i>Voorwaarden voor reproductie</i>	23
4.3. <i>Taal en schrift</i>	23
4.4. <i>Fysieke kenmerken en technische vereisten</i>	23
4.5. <i>Toegangen</i>	23
5. <i>Verwant materiaal</i>	24
5.1. <i>Bestaan en bewaarplaats van originelen</i>	24
5.2. <i>Bestaan en bewaarplaats van kopieën</i>	24
5.3. <i>Verwante beschrijvingseenheden</i>	24
5.4. <i>Publicaties</i>	25
5.4.1. <i>Betreffende Emile-Pierre-Joseph Storms</i> :.....	25
5.4.2. <i>Betreffende de AIA en de Mouvement antiesclavagiste</i>	25
5.4.3. <i>Betreffende de archiefgeschiedenis</i>	26

DEEL I: INLEIDING

A. Archieffonds: Emile Storms

1. Identificatie

1.1. Referentie(s)

HA.01.017

1.2. Titel

Archieffonds Emile Storms

1.3. Datering

1882-1910

1.4. Beschrijvingsniveau

Archieffonds

1.5. Omvang en medium van de beschrijvingseenheid

+/- 1,5 meter, 7 archiefdozen, 61 nummers.

2. Context

2.1. Geschiedenis van de archiefvormer

Het leven van Emile-Pierre-Joseph Storms (1846-1918) is vrij fragmentarisch gekend. De historiografie heeft zich tot nu toe sterk gefocust op zijn koloniale carrière, terwijl andere facetten van zijn leven zoals zijn militaire carrière onderbelicht bleven. De verklaring hiervoor ligt grotendeels bij de onvolledige bewaring van het archivalisch materiaal. Het fonds Emile Storms in het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika (KMMA) omvat uitsluitend Storms' koloniale archiefproductie,¹ terwijl ander materiaal nauwelijks voor handen is.²

In 2013 verscheen een uitgebreid syntheseswerk van Allen Roberts die de bestaande kennis en literatuur over Storms en zijn expeditie in Midden-Afrika samenbundelt. De onderstaande biografie is een herwerkte samenvatting van dit boek,³ verder aangevuld

¹ Zie 2.2. Geschiedenis van het archief.

² Zie 5.3. Verwante beschrijvingseenheden.

³ Inhoudelijke voetnoten zijn in de onderstaande alinea's achterwege gelaten omdat de tekst praktisch volledig gebaseerd is op het boek van Roberts: A.F ROBERTS, *A Dance Of Assassins: Performing Early Colonial Hegemony in the Congo*, Bloomington, 2013. De publicatie van Roberts volgde na veertig jaar intensief onderzoek en bevat een volledig relaas van Storms' leven en expeditie (p 25-49 en p 232-234). Hij reconstrueert de feiten op basis van geschreven bronnen en vergelijkt deze 'geschiedenis van de kolonisator' met twee alternatieve vertellingen van twee lokale inwoners (p 50-59). Roberts' werk

met contextuele informatie uit andere literatuur en archiefmateriaal uit het fonds Storms zelf.

Emile-Pierre-Joseph Storms werd op 2 juni 1846 te Wetteren geboren. Hij was vermoedelijk het enige kind van Baptiste-Joseph-Renaud Storms en Hélène-Caroline-Joséphine Hansez. Ondanks de vlaamse wortels was het gezin Storms Franstalig. Waarschijnlijk behoorde de familie tot de gegoede burgerij wat Emiles snelle opmars in het leger verklaart.

In 1861, op slechts vijftienjarige leeftijd begon Storms' carrière in het leger. Als rekrut voor de infanterieafdeling belandde hij in de 6de linie, maar al snel stootte hij door tot de rang van korporaal en in 1869 was hij reeds opgekomen tot de graad van sergeant-majoor. Tijdens de Frans-Pruissische oorlog van 1870 promoveerde hij tot onderluitenant in de 10de linie en ontving hij een medaille voor zijn verdiensten bij de bewaking van de Belgische grens. Vervolgens klom hij in 1876 op tot de rang van luitenant in de 9de linie waarop hij in 1878 toegang kreeg tot de Ecole de guerre. In december 1881 volgde zijn benoeming tot luitenant-adjunct van de staatsmajoor. Een drietal maanden later, in februari 1882, werd hij toegelaten tot het Institut cartographique militaire die Belgische militairen voorbereidde voor hun zending naar het Afrikaanse continent.

De aanvaarding van Storms kandidatuur hield verband met zijn toetreding tot de *Association Internationale Africaine* (AIA). De AIA was opgericht tijdens de *Conference internationale de Géographie* te Brussel (september 1876) en was bedoeld als een internationaal forum voor allerhande personen met interesse voor het Afrikaanse continent (ontdekkingsreizigers, geleerden, politici, ...). Grote bezieler achter dit project was Leopold II (1835-1910, koning vanaf 1865) die via dit kader van internationale samenwerking zijn koloniale ambities hoopte waar te maken. Elk land had zijn eigen Nationaal Comité binnen de AIA opdat iedere natie zijn eigen koloniale doelstellingen kon nastreven. Leopold II riep zichzelf uit tot algemeen voorzitter van de *Association*, maar liet de dagelijkse leiding over aan een door hem benoemde secretaris-generaal.⁴

borduurt verder op de volgende twee biografische standaardartikels die nog steeds als bruikbaar zijn ondanks het hoge hagiografische gehalte: M. COOSEMANS, 'Storms (Emile-Pierre-Joseph)', *Belgische Koloniale Biografie*, deel I, Brussel, 1948, 899-903.; E. JANSSENS en A. CATEAUX, *Les Belges au Congo, notices biographiques*, I, Antwerpen, 1908, 532-542. Een ander uitgebreid relaas van Storms 'expeditie met zin voor analyse vindt men in N. BENNETT, 'Captain Storms in Tanganyika', *Tanganyika Notes and Records*, 54 (1960), 51-63.; De publicaties van Maarten Couttenier daarentegen concentreren zich niet zozeer op het leven van Storms, maar beschouwen zijn expeditie vanuit een antropologisch standpunt: M. COUTTENIER, *Congo tentoongesteld. Een geschiedenis van de Belgische antropologie en het museum van Tervuren (1882-1925)*, Leuven, 2005, 73-89.; M. COUTTENIER, 'Fysieke antropologie in België en Congo 1883-1964. Levende tentoonstellingsobjecten', P. ALLEGAERT e.a. red., *De exotische mens: andere culturen als amusement*, Haarlem en Gent, 2009, 98-100. Inhoudelijke voetnoten zijn in de onderstaande alinea's achterwege gelaten

⁴ I. NDAYWEL È NZIEM, *Histoire général du Congo de l'héritage ancien à la République Démocratique*, Parijs en Brussel, 1998, 271-274.

De Belgische sectie van de AIA, financieel geruggesteund door Leopold II, concentreerde zich op 'de verkenning' van het Centraal-Afrikaanse binnenland vanaf de Afrikaanse oostkust. In haar korte bestaan van 1876 tot 1885 zond ze vijf expedities uit naar het gebied rond het Tanganyikameer. Officieel streefden die expedities enkel commerciële en wetenschappelijke doeleinden na, maar die moesten het werkelijke doel van deze missies maskeren, namelijk de honger van Leopold II naar een 'stuk van de Afrikaanse taart'. Voor Storms' aantreden in 1882 waren reeds drie expedities vertrokken met als resultaat de oprichting van twee 'postes' of versterkte vestigingen aan de oevers van het Tanganyikameer. In 1880 werd de *poste* van Karema opgericht op de oostelijke oever, een jaar later die van Mtowa op de westelijke oever.⁵

Deze posten hadden volgens de officiële instructies van de AIA een dubbele functie: enerzijds dienden ze als opvangplaats voor andere Europese reizigers op doortocht, anderzijds waren het onderzoekscentra.⁶ Niettemin vormde de *poste* het werktuig bij uitstek om de Belgische invloed in de regio uit te breiden.⁷

De AIA belastte Emile Storms in april 1882 met de leiding van de vierde expeditie en gaf de legerkapitein een tweevoudige opdracht mee. In de eerste plaats moest Storms Jules Ramaeckers (1848-1882)⁸, de leider van de derde expeditie, aflossen in Karema. Deze eerste opdracht maskeerde het werkelijke doel van de expeditie, namelijk de uitbreiding van de invloedssfeer van de Belgische AIA in de richting van de Congostroom waar Henry Morton Stanley (1841-1904) op hetzelfde moment actief was als agent van Leopold II.⁹

De Amerikaanse journalist en ontdekkingsreiziger was in 1878 in dienst van de Belgische koning aangetreden. Leopold II wou Stanley's kennis van de Congorivier benutten en gaf hem de opdracht om in alle discretie en onder het mom van de *Comité des Etudes de Haut-Congo* (CEHC) *postes* op te richten aan de oevers van de Congostroom. Stanley kreeg al snel af te rekenen met de concurrentie van Savorgnan de Brazza, waarop Leopold II kleur moest bekennen. De CEHC werd ontbonden en vanaf 1879 vervangen door de *Association Internationale du Congo* (AIC) die anders dan de CEHC niet onder de AIA ressorteerde, maar volledig van de persoon van Leopold II afhing. Aan de missie van Stanley veranderde nauwelijks iets.¹⁰

Het einddoel van al die Belgische activiteiten was de creatie van een gordel van posten die de oost-en westkust van Centraal-Afrika met elkaar verbonden. De expedities van

⁵ NDAYWEL È NZIEM, *Histoire général du Congo*, 274.

⁶ TERVUREN, Koninklijk Museum voor Midden Afrika, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 1: Brief van Strauch aan Storms, 3 april 1882.

⁷ NDAYWEL È NZIEM, *Histoire général du Congo*, 274.

⁸ Voor meer informatie over Jules Ramaeckers, lees: G. DONNY, 'Ramaeckers (Guillaume-Jules-Arthur)', *Belgische Koloniale Biografie*, deel II, Brussel, 1951, 798-800.

⁹ KMMA, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 1: Strauch aan Storms, 3 apr. 1882.

¹⁰ NDAYWEL È NZIEM, *Histoire général du Congo*, 274.

Storms en Stanley zouden elkaar ontmoeten nabij Nyangwe, een bolwerk van de (Afro-)Arabieren in de streek Maniema. De sultan van Zanzibar bekeek de Belgische AIA-expedities met argwaan. Hij claimde het formele gezag van het gebied ten oosten van de grote meren zodat de aanwezige Arabieren van rechtswege aan hem onderhorig waren. In de praktijk maten Afro-Arabische ivoor-en slavenhandelaars zoals Tippo Tipp¹¹ zichzelf een grote autonomie aan zonder de sultan al te zeer tegen het hoofd te stoten. Ook de AIA vermeed ieder conflict met de sultan van Zanzibar want diens steun was onmisbaar voor het slagen van de missies. De communicatie over de objectieven van de expedities verliep daarom altijd zeer discreet.¹²

Op 10 april 1882 zette Storms na een korte opleiding aan het *Institut Cartographique Militaire* koers richting Zanzibar, samen met zijn adjunct Camille Constant (1851-1894)¹³. Constants taak bestond erin om Storms in Karema te vervangen wanneer deze zou aanvangen met de verkenning van de westelijke oever van het Tanganyikameer. Op 2 mei kwam hun boot aan te Zanzibar, waar Storms meteen met tegenslag kreeg af te rekenen. Onderweg naar het eiland was Constant ziek geworden en was hij niet meer in staat om zijn reis verder te zetten. Hij diende vervangen te worden waardoor de expeditie vertraging zou oplopen, wat gezien het plotse overlijden van Ramaeckers niet wenselijk was. In afwachting tot Storms' aankomst in Karema werd de post voorlopig bestuurd door Ramaeckers' adjunct Jérôme Becker (1850-1912)¹⁴, terwijl Ramaeckers' Libische vertrouweling Mohammed Biri¹⁵ zich in het kantoor van de AIA te Taborah vestigde.

Op het eiland Zanzibar had de Belgische sectie van de AIA een gelijkaardig bureau dat van maart 1882 tot mei 1885 door kapitein Ernest Cambier (1844-1909)¹⁶ werd geleid. Cambier stond onder meer in voor de rekrutering van dragers voor de karavaantocht, organiseerde de bevoorrading van de posten, beheerde de financiën van de expeditie en verzorgde de communicatie tussen het secretariaat-generaal in Brussel en de agenten in het binnenland.¹⁷ Op het moment van Storms' aankomst was Cambier afwezig waardoor de Belgische consul Van der Elst Storms verder hielp met de organisatie van zijn karavaan.

¹¹ Voor meer informatie over Tippo Tipp, lees: F. RENAULT, *Tippo Tip: un potentat arabe en Afrique central au XIXe siècle* (Bibliothèque d'Histoire d'Outre-mer. Nouvelle Série. Travaux nr. 5), Parijs, 1987.

¹² КММА, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 1: Strauch aan Storms, 3 apr. 1882.; COUTTENIER, *Congo tentoongesteld*, 73-74.; BENNETT, 'Captain Storms in Tanganyika', 52-53.

¹³ Voor meer informatie over Camille Constant, lees: A. LACROIX, 'Constant (Camille-Isidore-François-Henri-Érasme)', *Belgische Koloniale Biografie*, deel III, Brussel, 1952, 185-186.

¹⁴ Voor meer informatie over Jérôme Becker, lees: E. DESSY, 'Becker (Jérôme)', *Belgische Koloniale Biografie*, deel 1, Brussel, 1948, 93-98.

¹⁵ Voor meer informatie over Mohamed Biri, lees: J.FABIAN, *Out of our minds: reason and madness in the exploration of Central Africa*, London, 2000, 293.

¹⁶ Voor meer informatie over Ernest Cambier, lees: T. Heyse, 'Cambier (Ernest-Francois)', *Belgische Koloniale Biografie*, deel III, Brussel, 1952, 116-125.

¹⁷ КММА, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 11: Briefwisseling met Ernest Cambier, jun. 1882-sept. 1885.

Begin juni maakte Storms zonder adjunct de oversteek naar het Afrikaanse vasteland. Hij volgde de bestaande karavaanroute naar Karema alwaar hij door lokale potentaten werd aangemaand tot het betalen van *hongo* of tribuut. Op 17 augustus bereikte hij Taborah en hield hij halt bij Mohammed Biri. Net op dat moment was ook Tippo Tipp in Taborah aanwezig. Storms deed de Afro-Arabische handelaar een nieuw voorstel over het opzetten van een nieuwe handelslijn van ivoor (naast de oude via Zanzibar) over de Congostroom met Nyangwe als brandpunt, maar zonder verder gevolg. Op 27 september 1882 bereikte Storms Karema waar hij het bevel van de *poste* van Becker overnam.

Ondertussen zocht het secretariaat-generaal onder leiding van kolonel Maximilien Strauch (1829-1911)¹⁸ verder naar een vervanger voor Constant. In eerste instantie viel de keuze op Emile Maluin (1855-1935)¹⁹, maar net als Constant bleek hij niet bestand tegen het tropische klimaat en moest hij halverwege de reis rechtsomkeer maken. Daarop stuurde de AIA de geneeskundestudent Victor Beine (1856-?)²⁰ naar de Afrikaanse oostkust. Beine kwam pas in april 1883 aan in Zanzibar en bereikte Karema in september 1883, een jaar na Storms' aankomst. Tot die tijd rooide Storms het zonder adjunct. Hij kon nog een tijdje genieten van de diensten van Becker die zijn terugkeer naar België tot november 1882 had uitgesteld.

Als chef van Karema was Storms' eerste bekommernis de vrijwaring van de post tegen mogelijke aanvallen van lokale dorpschefs voor wie de blanke aanwezigheid nefast was voor hun machtspositie in het gebied. In de lijn van zijn voorgangers opteerde Storms voor een tactiek van strategische allianties en repressieve militaire acties. Tegen vijandige dorpschefs trad hij hardhandig op wat vaak resulteerde in heel wat slachtoffers aan de zijde van de autochtone bevolking. De verslagen stamhoofden werden nadien via zogenaamde *actes de soumission* verplicht om zich volledig te onderwerpen aan het gezag van Storms en de AIA. Ten gevolge van die militaire superioriteit kon hij met andere chefs gunstige verdragen afsluiten. In principe geschiedde zo'n overeenkomst in een sfeer van gelijkheid, maar *de facto* beschouwde Storms hen eerder als vazallen die in ruil voor bescherming van de AIA tribuut (*hongo*) betaalden.²¹

Vóór de missie drong het secretariaat-generaal van de AIA erop aan dat Storms op geregelde tijdstippen over zijn activiteiten zou rapporteren en dat hij zoveel mogelijk informatie zou verzamelen die voor andere leden van de AIA van nut konden zijn. De

¹⁸ Voor meer informatie over Maximilien Strauch, lees: R. CAMBIER, 'Strauch (Maximilien-Charles-Ferdinand)', *Belgische Koloniale Biografie*, deel III, Brussel, 1952, 831-833.

¹⁹ Voor meer informatie over Émile Maluin, lees: M. COOSEMANS, 'Maluin (Émile-Jean-Joseph)', *Belgische Koloniale Biografie*, deel III, Brussel, 1952, 592.

²⁰ Voor meer informatie over Victor Beine, lees E. JANSSENS en A. CATEAUX, *Les Belges au Congo, Notices biographiques*, I, Antwerpen, 1908, 541.

²¹ A.F. ROBERTS, 'History, Ethnicity and Change in the 'Christian Kingdom' of Southeastern Zaire', L. VAIL ed., *The Creation of tribalism in Southern Africa*, Stirling, 1989, 196.

communicatie met het thuisfront verliep echter uiterst moeizaam. Een brief was al gauw enkele maanden onderweg zodat nieuwe instructies uit Brussel altijd gebaseerd waren op verouderde informatie en geen rekening hielden met recente ontwikkelingen. Dit betekende dat Storms ter plaatse over een grote handelingsvrijheid beschikte. Behalve instructies hield secretaris-generaal Strauch via zijn brieven Storms op de hoogte van de aanwezigheid en activiteiten van andere AIA-leden in het gebied, de voortgang van de expeditie langs de westkust en de koloniale spanningen binnen de Europese politiek.²²

In zijn eerste maanden te Karema kreeg Storms geregeld bezoek van leden van de *London Missionary Society* (LMS) die in verschillende posten rond het Tanganyikameer gevestigd waren. In februari 1883 kreeg Storms het gezelschap van de Duitsers Paul Reichard (1855-?)²³ en Richard Böhm (1854-1884)²⁴, leden van de Duitse sectie van de AIA die hij eerder in Igonda had ontmoet. Zij hielpen Storms bij het neerslaan van een revolte tijdens de welke Böhm licht gewond geraakte. Storms greep de blessure aan om een verkenningstocht langs het meer te organiseren. Op 27 april 1883 verliet hij samen met Reichard Karema, terwijl de gewonde Böhm in de post achterbleef. Enkele dagen later, op 2 mei, bereikte Storms Lubanda-Mpala²⁵ en besloot om de nieuwe post hier op te richten. Sultan Mpala schonk de AIA een stuk grond en Storms verzekerde zich van zijn blijvende steun door het sluiten van een bloedpact.²⁶

Storms profiteerde van Reichards aanwezigheid in Lubanda-Mpala om in juli de bekende marktplaats Udjiji te bezoeken. In Udjiji kocht hij een nieuwe boot bestemd voor een vlotte verbinding tussen Karema en Lubanda-Mpala. Daarnaast trof hij de nodige voorbereidingen voor de expeditie van Reichard en Böhm naar Katanga. Terug in Lubanda-Mpala vernielde een storm zijn nieuwe vaartuig zodat de verbindingsslijn op zich liet wachten. Storms' doel bestond er nog steeds in om de bovenloop van de Congostroom te bereiken. Storms dacht in de eerste plaats aan het Arabische bolwerk Nyangwe, maar de vijandigheid van de Arabieren en de sultan van Zanzibar ten opzichte van de Belgische operaties noopten Leopold II om Storms geplande opmars af te remmen. Alle plannen werden tijdelijk opgeborgen ten einde een openlijk militair conflict te vermijden.

In afwachting van verdere instructies concentreerde Storms zich op de versterking van de posten van Karema en Lubanda-Mpala. In tussentijd had Beine de leiding van Karema

²² KMMA, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 2-4: Ingekomen brieven van de secretaris-generaal, mei 1882-feb. 1885.

²³ Voor meer informatie over Paul Reichard, lees: M. COOSEMANS, 'Reichard (Paul)', *Belgische Koloniale Biografie*, deel II, Brussel, 1951, 803-806.

²⁴ Voor meer informatie over Richard Böhm, lees: M. COOSEMANS, 'Böhm (Richard)', *Belgische Koloniale Biografie*, deel II, Brussel, 1951, 69-71.

²⁵ Storms noemde de plaats steeds Mpala, naar de naam van de lokale sultan. De plaats is nu beter bekend onder de naam Lubanda. Om verwarring te voorkomen zal in de volgende alinea's de aanduiding Lubanda-Mpala gebruikt worden.

²⁶ E. STORMS, 'L' échange du sang', *Mouvement géographique*, 2 (1885), 3-4.

van Böhm overgenomen. In september verliet deze laatste samen met Reichard het Tanganyikagebied waarop de Duitsers doortrokken naar Katanga. Storms verbleef in de daaropvolgende maanden voornamelijk te Lubanda-Mpala, maar bracht op geregelde tijdstippen een bezoek aan zijn adjunct. Zo ontmoette hij in december 1883 de Franse kapitein Victor Giraud (1858-1898)²⁷ die uitgehongerd de poste van Karema had bereikt. Storms hielp Giraud opnieuw op de been en reorganiseerde diens karavaan. In juni 1884 zou die zich in de omgeving van Lubanda-Mpala tegen de Franse kapitein keren waarop de muiters de streek zware schade toebrachten. Net voor die opstand, in maart 1884, had Storms nog een verkenning uitgevoerd van het zuidelijk deel van het meer en had hij bij de post Liendwe van de LMS even halt gehouden om de nodige reparaties aan zijn schip te laten uitvoeren. In september 1884 ontving Storms in Lubanda-Mpala enkele Franse *Pères Blancs d'Algers* die in het gebied rond het meer al enkele posten hadden opgericht. Zij vroegen de expeditieleider om hulp bij het vestigen van een post in de nabijheid van Lubanda-Mpala waarop Storms hen onderbracht in Tchanza, een plaats op drie dagen reizen van Lubanda-Mpala.²⁸

Nog in september 1884 keerde Reichard terug van zijn missie naar Katanga en lichtte Storms in over de dood van Böhm en zijn ontmoeting met Msiri. Sinds zijn komst in Lubanda-Mpala had Storms steeds op gespannen voet geleefd met een machtige lokale chef van een naburig dorp in de heuvels, Lusinga genaamd. Een raid op zijn geboortedorp in december 1884 maakte een bloedig einde aan het conflict: Lusinga sneuvelde samen met vijftig van zijn strijdkrachten. Storms rechtvaardigde zijn optreden als een overwinning op de slavenhandel, aangezien Lusinga met de Arabische handelaars samenwerkte. Toch leken vooral politieke motieven aan de basis van Storms' actie te hebben gelegen. De verwijdering van Lusinga had positieve gevolgen voor de positie van Storms in Lubanda-Mpala. Niet alleen verving hij Lusinga door een marionette, in de nasleep onderwierpen vele lokale chefs zich aan Storms' gezag uit angst om hetzelfde lot als Lusinga te ondergaan. Het ontzag van de bevolking voor de expeditieleider leeft nog tot vandaag door in de orale cultuur.

De AIA had de hoop op een gordel van posten doorheen Midden-Afrika nog niet opgegeven en blies het project nieuw leven in. Een vijfde expeditie onder leiding van de ervaren Becker werd op pad gestuurd om dit doel te bewerkstelligen, maar kreeg in Zanzibar af te rekenen met financiële problemen inzake de organisatie van de karavaan. Op hetzelfde moment werd in Berlijn een internationale bijeenkomst gehouden die de spanningen tussen de verschillende nationale staten omtrent Afrika moest wegnemen. De Conferentie van Berlijn (nov. 1884-feb. 1885) wees het gebied van de AIC toe aan Leopold II die het gebied omdoopte tot de *Etat Independant du Congo* (EIC). De gebieden

²⁷ Voor meer informatie over Victor Giraud, lees: R. CAMBIER, 'Giraud (Victor)', *Belgische Koloniale Biografie*, deel II, Brussel, 1951, 411-414.

²⁸ Voor meer informatie over de vestiging van de Witte Paters in het gebied rond het Tanganyikameer, lees: R. HEREMANS, *L'education dans les missions des pères blancs en Afrique Centrale (1879-1914). Objectifs et Réalisations* (Recueil de travaux d'histoire et de philologie. VIe Série. Fascicule 26), Brussel, 1983, 91-145.

van de Belgische sectie van de AIA vielen echter niet onder deze regeling. De uitkomst van de Conferentie van Berlijn wakkerde het wantrouwen van de sultan tegen de Belgische expeditie aan waarop in Brussel de beslissing werd genomen om de expeditie via de oostkust stop te zetten.

In april 1885 vernam Storms het nieuws over de opschorting van de missie en reageerde hij woest. Hij zag meer dan drie jaar hard werk in een oogwenk verloren gaan en trachtte de AIA tevergeefs te overtuigen van de noodzaak om de twee postes aan het meer te behouden, maar de AIA beval hem daarentegen dat hij Lubanda-Mpala aan de witte paters moest overdragen terwijl Karema een Duits station zou worden. Tot overmaat van ramp ging de poste van Lubanda-Mpala in mei 1885 in vlammen op. Storms bouwde in de korte tijd die hem nog restte de post opnieuw op en droeg die nadien over aan de paters. Rond juli 1885 verliet hij samen met de gekgeworden Beine definitief het Congolees-Tanzaniaans binnenland. Op 21 december 1885 zette hij terug voet aan wal in België.

Hierboven is vooral het politieke aspect van de expeditie benadrukt, maar de zending van Storms diende ook wetenschappelijke doelen. De vervollediging van de kennis van het Afrikaanse continent was immers één van de drijfveren van de AIA. Als amateur-wetenschapper schreef Storms notitieboekjes vol met allerlei soorten aantekeningen, gaande van gegevens over inheemse vogels tot tips voor het organiseren van karavaans.²⁹ Op aanraden van Brussel legde Storms bovendien een indrukwekkende collectie van etnografische en natuurhistorische voorwerpen aan. Ietwat luguber was de aanwezigheid van menselijke schedels in die collectie. De hoofden waren bestemd voor het antropologische onderzoek naar “het zwarte ras”. Enkele van die hoofden kwamen van gedode tegenstanders en waren hem als “oorlogstrofee” aangeboden door zijn inlandse strijdkrachten. Eén van de ‘topstukken’ was dan ook het hoofd van Lusinga.

Storms’ acties waren in België niet onopgemerkt voorbijgegaan. Na zijn terugkeer viel Storms heel wat militaire eretekens te beurt.³⁰ Bovendien nodigden verschillende wetenschappelijke *sociétés* hem uit voor een lezing terwijl hijzelf enkele van zijn rapporten voor de AIA in wetenschappelijke tijdschriften publiceerde.³¹ Wetenschappers toonden vooral belangstelling voor zijn impressionante collectie antropologische en etnografische voorwerpen waaronder de schedels van enkele Afrikaanse stamhoofden. Storms stalde zijn verzameling lange tijd uit in zijn eigen huis en richtte er een soort van privémuseum in. Toch rezen er ook kritische stemmen over de manier waarop hij de missie had aangepakt. Sommigen hekelden het harde optreden van Storms die alle

²⁹ KMMA, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 45: Register houdende staat met beschrijvingen van vogels, 1883 mrt.-1883 apr.; KMMA, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 44: <<Renseignements pour les voyageurs de la cote orientale>>, [jun. 1882.-feb.1883]

³⁰ Voor een overzicht van de militaire eretekens, lees: COOSEMANS, ‘Storms’, 903.

³¹ Zie Bijlage 1: Publicaties van Emile Storms.

samenwerking met de autochtone bevolking en Arabieren in het gebied rond de grote meren onmogelijk had gemaakt.

Tijdens zijn expeditie had Storms zich steeds opgesteld als een grote tegenstander van de Arabische slavenhandel zodat hij in oktober 1888 haast vanzelfsprekend inging op het aanbod van de *Société antiesclavagiste* om als technisch directeur een expeditie in het gebied rond het Tanganyikameer te leiden. Dit antislavernijgezelschap onder de vleugels van de AIA was in augustus 1888 opgericht door kardinaal Charles Martial Lavigerie (1825-1892) met als doel de slavenhandel in de EIC aan banden te leggen. Niet iedereen binnen de *Société* zag de komst van Storms zitten. Zeker de katholieke factie tekende verzet aan tegen de benoeming van de 'vrijzinnige en gewelddadige' Storms als expeditieleider van de Belgische antislavernijcampagne. Uiteindelijk kwam een compromis uit de bus, omdat de *Société* Storms' terreinkennis wel kon gebruiken. Storms werd daarop belast met de technische voorbereiding van de expeditie die de handelslijn van de Arabieren langs Udjiji moest verstoren.³²

In deze functie van technisch directeur publiceerde hij enkele propaganda-artikels in het tijdschrift van het gezelschap *Mouvement antiesclavagiste*.³³ Toch is Storms nooit naar Centraal-Afrika teruggekeerd. Toen hij zijn toekomstige vrouw Henriette Dessaint leerde kennen, besloot hij om zijn Afrikaanse plannen te laten vallen. Storms trouwde haar in 1889, het huwelijk bleef kinderloos. Jacques De Dixmuide nam de leiding van de antislavernijcampagne over en zou later uitgebreid gevierd worden.

Emile Storms hernam zijn carrière in het Belgische leger en bereikte nog de rang van luitenant-generaal alvorens hij in 1909 op pensioen ging. In de daaropvolgende jaren was hij nog actief als directeur van een Fonds bestemd voor weduwen en wezen van gesneuvelde soldaten. Op 12 januari 1918 stierf Storms op 72-jarige leeftijd in Elsene.

2.2. Geschiedenis van het archief

Een persoonsarchief vormt de papieren neerslag van het leven van die persoon. Het in Tervuren bewaarde fonds Emile Storms belicht slechts een fractie van dit leven en omvat hoofdzakelijk archiefbescheiden die zijn opgesteld in het kader van de vierde AIA-expeditie (1882-1885). De andere stukken hebben betrekking op Storms' publicaties voor diverse tijdschriften van wetenschappelijke amateurgezelschappen en de *Mouvement antiesclavagiste*. Over het bestaan van andere bestanddelen van Storms' archief is niets geweten. Men kan zich afvragen of het in tussentijd nog niet vernietigd is. Deze archiefgeschiedenis beperkt zich dan ook tot het deel dat tot op heden in het museum van Tervuren wordt bewaard.

³² F. RENAULT, *Lavigerie, l'esclavage africain et l'Europe, 1868-1892 Tome II Campagne antiesclavagiste*, II, Parijs, 1971, 191-192 en 202-205.

³³ Zie Bijlage 1: Publicaties van Emile Storms.

2.2.1. Archiefbeheer door Emile Storms

Storms hechtte een grote waarde aan zijn etnografische en antropologische collectie. Voor “zijn koloniaal archief” goldde vermoedelijk hetzelfde, aangezien het de vindplaats van herinneringen aan zijn Afrikaanse onderneming was. De documenten werden in Centraal-Afrika blootgesteld aan extreme klimatologische omstandigheden (grote temperatuurschommelingen, hoge vochtigheid, ..) en ontsnapten ook niet aan lokale incidenten. Net voor zijn terugkeer naar België, in mei 1885, ging de post van Storms te Lubanda-Mpala in vlammen op. Storms meldde aan secretaris-generaal Strauch dat zijn collectie objecten grote schade had geleden,³⁴ maar ook het archief liep heel wat averij op. Ongetwijfeld zijn heel wat stukken toen in vlammen opgegaan, terwijl de “geredde bescheiden” in meer of mindere mate brandschade opliepen.³⁵

Na afloop van de expeditie keerde Storms met het gehavende archief en collectie terug naar België. Het is gissen naar de omstandigheden van het transport. Is er een deel achtergebleven of niet? Heeft hij bepaalde documenten moeten overhandigen aan de officiële instanties? ... enz. Evenzo is het gissen naar wat Storms bij thuiskomst met het archief heeft gedaan. Heeft Storms bijvoorbeeld zijn “koloniaal archief” geïntegreerd in het overige archief of bewaarde hij het ergens apart? Heeft hij ooit stukken uitgeleend aan vrienden? Op veel van deze vragen dreigen we echter nooit een antwoord te kunnen vinden.

Wel is geweten dat Storms het ‘koloniaal archief’ nog enkele malen heeft geraadpleegd, onder meer voor de noodzakelijke achtergrondinformatie over de uitgebreide verzameling voorwerpen die hij in zijn eigen woonst aan de Elsensesteenweg had uitgesteld.³⁶ Ook bij het schrijven van zijn artikels moet hij teruggegrepen hebben naar zijn dagboeken, rapporten en brieven. Vermoedelijk heeft hij ook nog tijdens zijn leven een deel van het archief opengesteld voor buitenstaanders. Dit verklaart de aanwezigheid in het archieffonds van enkele kladversies van het biografisch artikel over Storms uit het woordenboek van Edouard Janssens en Albert Cateaux.³⁷

Na Emile Storms’ dood in 1918 kwam het beheer van het archief en de collectie in handen van zijn weduwe Henriette Dessaint. Twaalf jaar later zou het toenmalige

³⁴ COUTTENIER, *Congo tentoongesteld*, 77.

³⁵ TERVUREN, Koninklijke Museum voor Midden-Afrika, *Archieven van het Museum, Section histoire du temps colonial*, verwervingsdossier Storms, Brief van weduwe Storms aan Meneer Schouheden, 27 februari 1930.

³⁶ COUTTENIER, *Congo tentoongesteld*, 82-83. Zo had hij een hele collectie vogels beschreven in een notaboekje (KMMA, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 45: Register houdende staat met beschrijvingen van vogels, 1883 mrt.-1883 apr.) dat later ook door het museum gebruikt werd voor de tentoonstelling van de vogels uit zijn collectie. (KMMA, *Section histoire du temps colonial*, Verwervingsdossiers, Schouheden aan De Witte, 9 mei 1930.)

³⁷ KMMA, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 56: Notities en concept van de publicatie van Janssens en Cateaux, [1907-1908].

Museum van Belgisch-Congode eerste stappen ondernemen om de overdracht van het archief te bewerkstelligen.³⁸

2.2.2. Verwerving door het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika (KMMA)

De benoeming van Henri Schouheden (1881-1972) tot directeur van het Museum van Belgisch-Congo in 1927 veroorzaakte een stroomversnelling in het acquisitiebeleid. Aan Frans Cornet (1884-1970), tewerkgesteld in en later hoofd van de *Section des Sciences Morales, Politiques et Historiques*, gaf Schouheden de opdracht om zoveel mogelijk archieven van Belgische koloniale te verwerven. Daarop contacteerde Cornet oud-kolonialen of hun nabestaanden met de vraag om 'hun koloniale archiefproductie' aan het museum te doneren.³⁹

Begin 1930 vond een eerste ontmoeting plaats tussen Cornet en de weduwe van Storms, Henriette Dessaint. Uit de daaropvolgende briefwisseling tussen het museum en de weduwe blijkt dat het museum nooit de doelstelling had om het volledige archief van Emile Storms binnen te halen, maar enkel de 'koloniale documenten'. Weduwe Storms van haar zijde ging hiermee akkoord maar vroeg Cornet dat hij op basis van de door haar geschonken documenten een stichtende geschiedenis van haar man zou schrijven. Al snel verplaatste de focus van de onderhandelingen zich van het archief naar de verzameling etnografische objecten en discussieerde men verder over de voorwaarden onder de welke de collectie in het museum zou worden tentoongesteld.⁴⁰ De feitelijke verhuis van het archief en de collectie geschiedde in mei 1930. Vooral de schenking van de iets meer dan driehonderd etnografische voorwerpen kon in de toenmalige pers op veel belangstelling rekenen.⁴¹

Cornet en de weduwe Storms speelden een belangrijke rol bij het bepalen welke stukken overgedragen werden. Zo sprak mevrouw Storms enkele dagen voor de verhuis om de briefwisseling van haar man met witte pater Isaac Moinet ook aan Cornet mee te geven, omdat de brieven volgens weduwe Storms van belang waren voor '*l'histoire de Mpala après que mon mari l'eut quitté*'.⁴² De selectie van de overgedragen bescheiden

³⁸ Het museum te Tervuren droeg doorheen haar geschiedenis meerdere namen. In 1898 richtte Leopold II het Congomuseum op en bracht het onder in het zogenaamde Koloniënpaleis dat een jaar tervoren was gebouwd naar aanleiding van de Wereldtentoonstelling van Brussel. Wegens plaatsgebrek liet hij een nieuw paleis optrekken dat vandaag nog steeds dienst doet als museumgebouw. In 1910 werd dit ingehuldigd als het Museum van Belgisch-Congo. Na de Congolese onafhankelijkheid in 1960 veranderde de naam ten slotte naar het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika.

³⁹ M. COUTTENIER, '“No Documents, no history”, The moral, political and historical science section of the museum of the Belgian Congo, Tervuren (1910-1948)', *Museum History Journal*, 3 (2010), 129-130 en 140-141. Iedere schenking werd ingeschreven in het Algemeen Register van de historische sectie die naar het specifieke verwervingsdossier verwees.

⁴⁰ KMMA, *Section histoire du temps colonial*, verwervingsdossiers, weduwe Storms aan Schouheden, 27 feb. 1930.

⁴¹ KMMA, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 58: Krantenknipsels over de tentoonstelling, aug. 1930.

⁴² KMMA, *Section histoire du temps colonial*, verwervingsdossier, weduwe Storms aan Cornet, 30 apr. 1930.

verliep dus niet echt systematisch, maar hing af van twee voorwaarden. Enerzijds de *goodwill* van mevrouw Storms om die stukken al dan niet mee te geven, anderzijds de manier waarop Cornet naar eigen aanvoelen aan bepaalde stukken enige belangrijke historische en koloniale waarde toekende. Het lijkt vanzelfsprekend dat bepaalde stukken van koloniale oorsprong door dit subjectief selectieproces niet in het museum zijn terechtgekomen.

Binnen het museum gold in deze tijd een strikte procedure in verband met geschonken archieven. Alvorens de documenten voor het grote publiek werden opengesteld, werden alle handgeschreven documenten overgetypt om het gebruik van de originelen tot een minimum te beperken. Deze methode had als voordeel dat men tegelijkertijd persoonsgevoelige tekstfragmenten uit de bescheiden kon censureren, zodat het privéleven van de schenker en die van zijn verwanten afgeschermd bleven. In het geval van het archieffonds Storms was het de weduwe zelf die de documenten van haar man heeft gekopieerd. Opvallend genoeg nam ze ook de passages over waar haar man minder goed uit de verf kwam. Waarschijnlijk hoopte ze dat haar arbeid de redactie van Cornets biografie over haar man zou versnellen. Cornet is daadwerkelijk begonnen aan deze biografie, maar tot een publicatie kwam het echter nooit.⁴³ In de loop der jaren geraakten de originelen en de getypte afschriften met elkaar vermengd zodat bij de ordening van de stukken beide opnieuw diende gescheiden te worden.

In het archieffonds bevinden zich enkele stukken die *in se* vreemd zijn aan het archief van Emile Storms. De stukken van Janssens en Cateaux kwamen hierboven reeds ter sprake. Afschriften van briefwisseling tussen de secretaris-generaal en andere AIA-leden werden vaak als bijlagen bij de brieven van de secretaris-generaal opgestuurd en bevinden zich om die reden in het archief.⁴⁴ De aanwezigheid van net-exemplaren van zijn eigen brieven in het fonds valt vermoedelijk te verklaren door het feit dat ze waarschijnlijk nooit verzonden zijn geweest.⁴⁵ Ten slotte bevatte het archief ook documentatie in verband met de oprichting van de EIC en stukken in verband met de tentoonstelling ter ere van Emile Storms in 1930.⁴⁶ Deze laatste documenten werden ofwel door de weduwe Storms of door het museum personeel aan het bestand toegevoegd.

⁴³ COUTTENIER, "No Documents, no history", 140-142.

⁴⁴ KMMA, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 5: Bijlagen, mei 1882-feb. 1885.

⁴⁵ Ze zijn gerangschikt onder: KMMA, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 6: Minuten, jun. 1882-jun. 1885.

⁴⁶ KMMA, *Fonds Emile Storms*, RG. 653, nr. 54: Krantenknipsels over de EIC, 1882-1920. KMMA, *Fonds Emile Storms*, RG. 653, nr. 58: Krantenknipsels over de tentoonstelling, aug. 1930.

3. Inhoud en structuur

3.1 Bereik en inhoud

Het archieffonds Emile Storms is de weerspiegeling van Storms' activiteiten als leider van de vierde expeditie van de AIA (1882-1885). Zonder dit archief zou er nauwelijks iets over deze expeditie geweten zijn. In 1908 gaf koning Leopold II immers de opdracht om al de archieven van zijn koloniale ondernemingen te verbranden, dat van de AIA inclusief.⁴⁷

Geplaatst in een breder perspectief bevat het archief uniek materiaal over de eerste fase van de 'Belgische kolonisatie' in Midden-Afrika, de fase voorafgaand aan de conferentie van Berlijn en de oprichting van de IIC. De historiografie focuste in dit opzicht vooral op de onderneming van Stanley op de Congostroom, terwijl Leopold II tegelijkertijd een actief netwerk van Belgische agenten had in het oosten van Centraal-Afrika. Dit archief biedt dan ook een bevoorrechte blik op de werkzaamheden van de Belgische kolonisten in het oosten.

Bovenal vertelt het fonds Storms iets over het dagelijkse leven van de Belgische pioniers in de kolonie. Dit leven was minder heroïsch dan de propaganda op het thuisfront liet uitschijnen. Daar waar de biografische artikels over Emile Storms vóór de onafhankelijkheid van Congo een sterke hagiografische en patriotistische inslag hebben, leidt de lectuur van de dagboeken en briefwisseling van Storms tot een meer genuanceerd beeld.

Het fonds Storms vormt eveneens een uitzonderlijke toegang tot de denkwereld van een negentiende-eeuwse man die voor de eerste maal werd geconfronteerd met een cultuur die compleet verschillend was dan de zijne. Dit contact met het onbekende leidde bij de Europeanen tot een verhoogde registratie-activiteit. Alles wat in hun ogen ongewoon leek, werd driftig neergepend. Behalve militair-strategische onderwerpen omvatten de rapporten en brieven van Storms ook gedetailleerde beschrijvingen van de zeden en gewoonten van de plaatselijke bevolking, de lokale machtsstructuren, de Arabische slavenhandel, enzovoort, weliswaar allemaal vanuit een eurocentrisch standpunt. Het archief bevat dan ook een schat aan informatie voor cultuurhistorici, etnografen en antropologen.

Storms mengde zich met zijn publicaties en lezingen over zijn reis in de wetenschappelijke debatten van zijn tijd. Het is dan ook nauwelijks verwonderlijk dat wetenschapshistorici hun weg reeds naar het archieffonds hebben gevonden. Het archief illustreert hoe de vooringenomenheid van de Europese menswetenschappen dit

⁴⁷ P. VAN SCHUYLENBERGH, 'La mémoire des Belges en Afrique centrale: 150 ans d'archives privées', J.-P. JACQUEMIN red., *Africa Museum Tervuren 1898-1998*, Tervuren, 1998, 264. ; CAMBIER, 'Strauch', 831-833.

contact met de ‘andere’ beïnvloedde en hoe dit contact op zijn beurt verschuivingen in de wetenschap te weeg bracht.⁴⁸

Aangevuld met ander bronnenmateriaal leent het archieffonds zich ook voor het onderzoek naar de ontplooiing van de witte paters te Congo,⁴⁹ de beginnende antislavernijbeweging in de EIC,⁵⁰ en allerhande persoonsgeschiedenissen van medereizigers.

3.2. Selectie en aanvullingen

Het KMMA bewaart slechts de ‘koloniale archiefproductie’ dat in mei 1930 door de weduwe van Emile Storms geschonken is.⁵¹ Over het bestaan en de bewaarplaats van andere archiefbestanddelen is er niets geweten. Met vrij grote zekerheid kan men stellen dat een deel van het archief bij de brand in Lubanda-Mpala (mei 1885) in vlammen is opgegaan. De getypte kopies van mevrouw Storms zijn uit het archief gelicht en worden in dezelfde volgorde bewaard als die van de originele archiefbescheiden.

3.3. Ordening

Vóór de huidige inventarisatie werd het archieffonds Emile Storms bewaard in vijf archiefdozen. Één van de vijf bevatte uitsluitend transcripties van de weduwe van Storms, in de overige vier dozen bevonden zich tien genummerde ‘*fardes*’ of mapjes en één boekdeel. Elk mapje bevatte een aantal genummerde omslagen met daarin bescheiden en vermeldde ook de inhoud van de verschillende omslagen. Al die inhoudsopgaves zijn door een persoonslid samengebracht in een plaatsingslijst die een summier overzicht van het archief gaf.⁵²

Deze lijst had zijn nut grotendeels verloren, want enkele bescheiden bevonden zich niet meer op hun plaats en heel wat transcripties waren vermengd geraakt met de originele stukken. Bovendien was de lijst alles behalve precies in het weergeven van de inhoud van de omslagen en getuigde de rangschikking van weinig samenhang en logica. Alles wees erop dat het oorspronkelijke klassemment dat Emile Storms voor zijn archief hanteerde, verloren was gegaan. De weg lag open voor een nieuwe ordening.

Bij persoonsarchieven bestaat de traditionele indeling van het archiefschema uit een afdeling ‘Algemeen’, waar de stukken van algemene aard betreffende het private én het openbaar leven zijn ondergebracht, gevolgd door de afdelingen ‘Privéleven’ en

⁴⁸ Lees: M. COUTTENIER, *Congo tentoongesteld. Een geschiedenis van de Belgische antropologie en het museum van Tervuren (1882-1925)*, Leuven, 2005.

⁴⁹ Lees: R. HEREMANS, *L' éducation dans les missions des pères blancs en Afrique Centrale (1879-1914). Objectifs et Réalisations* (Recueil de travaux d'histoire et de philologie. VIe Série. Fascicule 26, Brussel, 1983.

⁵⁰ F. RENAULT, *Lavigerie, l'esclavage africain et l'Europe, 1868-1892*, 2 delen, Parijs, 1971.

⁵¹ Zie 2.2. Geschiedenis van het archief.

⁵² KMMA, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 59: Plaatsingslijst, 2de helft 20ste eeuw.

‘Openbaar Leven’ voor de stukken met een respectievelijk privaat of openbaar karakter.⁵³ Het in Tervuren bewaarde fonds herbergt evenwel geen archiefbescheiden met betrekking tot het privé-leven van Emile Storms. En hoewel de dagboeken en de briefwisseling strikt genomen zowel een privaat als openbaar karakter hebben, vloeiden beide rechtstreeks voort uit Storms’ opdracht als expeditieleider.⁵⁴ Om deze redenen is besloten om af te stappen van dit klassiek archiefschema. Zowel de afdeling ‘Algemeen’ als ‘Privéleven’ werden achterwege gelaten. In plaats daarvan is geopteerd voor een functionele indeling.

De herkomst van het bewaarde archief is terug te voeren tot de volgende functies

- 1) Leider van de vierde expeditie van de AIA (1882-1885)
- 2) Auteur voor wetenschappelijke tijdschriften (1885-1890) en voor de *Mouvement Antiesclavagiste* (1888-1892)

Wat het archief van de expeditie betreft, geschiedde een verdere onderverdeling op basis van de taken van de expeditieleider:

- a) Algemeen: bevat de stukken in verband met algemene zaken zoals briefwisseling, dagboeken en reisverslagen.
- b) Organisatie en beheer van de expeditie: bevat de stukken in verband met de logistiek (de organisatie van de karavaan, de bevoorrading, ...) en de financiën.
- c) Gegevensverzameling: bevat de stukken in verband met de registratie van de gegevens die nuttig zijn voor wetenschappers en reizigers.
- d) Contact met lokale dorpschefs: bevat de stukken in verband met de politiek van de AIA ten opzichte van lokale dorpschefs.

De onderafdeling ‘Algemeen’ is op zijn beurt onderverdeeld in:

- 1) Correspondentie met het secretariaat-generaal van de AIA: bevat de officiële briefwisseling van Storms met secretaris-generaal Strauch. De brieven van de secretaris-generaal werden in drievoud opgestuurd (*primata*, *duplicata* en *triplicata*) en worden daarom als drie aparte series bewaard. De bijlagen die bij deze brieven werden opgestuurd, zijn verzameld onder één nummer, omdat de oorspronkelijke link met de brieven is verloren gegaan. De minuten van de uitgaande brieven aan de AIA en de bijlagen (rapporten en dagboekuittreksels) worden ook van elkaar losgekoppeld, ondanks het feit dat het vormelijke verschil tussen de rapporten en brieven niet altijd even duidelijk is.
- 2) Correspondentie met andere Europeanen: bevat de briefwisseling van Storms met andere Europeanen, geordend per groep (briefwisseling met de Belgische leden van de AIA, witte paters, missionarissen van de *London Missionary Society*) en vervolgens per correspondent.

⁵³ H. COPPENS, *De ontsluiting van archieven, Richtlijnen en aanbevelingen voor de ordening en beschrijving van archieven in het Rijksarchief* (Miscellanea Archivistica Manuale. 21), Brussel, 1997, 475.

⁵⁴ КММА, *Fonds Emile Storms*, H.A.01.017, nr. 1: Strauch aan Storms, 3 apr. 1882.

3) Dagboeken en reisverslagen: bevat de dagboeken en reisverslagen. Het verschil tussen de rapporten (bewaard onder 1) en de reisverslagen is vaak klein, omdat de verslagen net als de rapporten nadien werden opgesteld. Tot de reisverslagen behoren de documenten wiens structuur een duidelijke chronologische ordening van de feiten vertoont.

De tweede afdeling bevat enkel concepten van artikels die in tijdschriften zijn verschenen en kent geen verdere onderverdeling. Veel van Storms' artikels waren bewerkingen van zijn rapporten aan de AIA. Enkele zijn zelfs geschreven tijdens de expeditie zelf, waarbij Storms aan de secretaris-generaal de opdracht gaf om het artikel door te sturen naar de redactie van het tijdschrift.⁵⁵ Wel was de achterliggende intentie van die artikels niet steeds dezelfde. De artikels van Storms in het propagandatijdschrift *Mouvement antiesclavagiste* vloeiden voort uit zijn functie als organisator van de antislavernijcampagne, terwijl de andere voor eigen rekening waren geschreven. Omdat een opdeling van de concepten in twee afdelingen geen winst biedt in overzichtelijkheid, is geopteerd om de concepten te verzamelen in één afdeling.

Ten slotte zijn er aparte afdelingen voorzien voor de documentatie en de archiefstukken die vreemd zijn aan het archieffonds Storms.

Aangezien publicaties voor 2011 verwijzen naar de oude nummering van de bescheiden, vindt men in bijlage 2 een concordantietabel terug die de raadpleging van de gebruikte bronnen van deze publicaties moet vergemakkelijken.⁵⁶

4. Voorwaarden voor raadpleging en gebruik

4.1. Voorwaarden voor raadpleging

Al de archiefbescheiden zijn toegankelijk voor de bezoekers en kunnen vrij geraadpleegd worden. Om de fysieke integriteit van het stuk te beschermen kan het museum de raadpleging van het originele archiefstuk tegenhouden. Bij de inventarisnummers die om deze reden niet raadpleegbaar zijn, staat in de toelichting vermeld op welke manier men de stukken kan inkijken. In de meeste gevallen zal het museum de bezoeker de corresponderende transcripties van weduwe Storms aanbieden. In bijlage 3 vindt men een overzicht van de stukken waarvoor het museum transcripties voor handen heeft.⁵⁷ Op termijn zullen alle stukken ingescand worden en digitaal raadpleegbaar zijn.

Het archief kan op afspraak worden geraadpleegd in de leeszaal van het Stanleypaviljoen. De consultatie verloopt via de procedure en richtlijnen zoals bepaald

⁵⁵ KMMA, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 6: minuut van brief, nov. 1883.

⁵⁶ Zie Bijlage 2: Concordantietabel tussen oude en nieuwe nummering

⁵⁷ Zie Bijlage 3: De beschikbaarheid van transcripties voor de verschillende archiefnummers

in het leeszaalreglement van de Afdeling Geschiedenis van de Koloniale Tijd die men terugvindt op de website van het KMMA (laatste versie 5 november 2008).⁵⁸

4.2. Voorwaarden voor reproductie

Het maken van reproducties is toegestaan indien het privédoeleinden dient en het de fysieke integriteit van de bescheiden niet aantast. Vanwege de ouderdom van de bescheiden kan men de reproductie niet weigeren op basis van auteursrechten. Voor bijkomende informatie over de reproductie raadpleegt men het leeszaalreglement van de Afdeling Geschiedenis van de Koloniale Tijd die men terugvindt op de website van het KMMA (laatste versie 5 november 2008).⁵⁹

4.3. Taal en schrift

De meeste bescheiden zijn handgeschreven en in het Frans. Enkele stukken zijn opgesteld in het Nederlands en een viertal in het Swahili.

4.4. Fysieke kenmerken en technische vereisten

Archiefbescheiden daterend van vóór mei 1885 hebben praktisch allemaal brandschade opgelopen. Tijdens de inventarisatie zijn maatregelen getroffen in functie van een betere conservatie. Al de bescheiden zijn uit hun omslagen gelicht en elk blad is afzonderlijk in een pochette van polyester geplaatst. Bij de beschadigde registers zal de schade in kaart worden gebracht voor latere restauratie. Op termijn zullen alle stukken ingescand worden zodat elk fysiek manipuleren van de stukken overbodig zal worden. In bepaalde gevallen is de schade aan de stukken te groot en kunnen de stukken enkel op een onrechtstreekse manier geraadpleegd worden.⁶⁰

4.5. Toegangen

Deze inventaris vervangt in de eerste plaats de toegangen in de archievenoverzichten van Marcel Luwel en Patricia Van Schuylenbergh:

M. LUWEL, 'Inventaire des archives historiques du Musée royal du Congo belge à Tervuren', *Mededelingen der zittingen*, 25 (1954), 814.

P. VAN SCHUYLENBERGH, *La Memoire des Belges en Afrique Centrale. Inventaire des archives historiques privées du Musée royal de l'Afrique Centrale de 1858 à nos jours* (Inventaris van het historisch archief. Vol. 8), Tervuren, 1997, 91.

Daarnaast vervangt de inventaris de plaatsingslijst die de opsomming van de verschillende bestanddelen aangaf.⁶¹

⁵⁸ <http://www.africamuseum.be/museum/research/human-sciences/colonial%20/doc/reglementbibNL.pdf>

⁵⁹ ITEM

⁶⁰ Zie 4.1. Voorwaarden voor raadpleging

⁶¹ KMMA, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nr. 59: Plaatsingslijst, 2de helft 20ste eeuw.

5. *Verwant materiaal*

5.1. **Bestaan en bewaarplaats van originelen**

Het KMMA bewaart enkel het archief met betrekking tot de koloniale activiteiten van Emile Storms. De vindplaats van andere bescheiden van het fonds Storms is niet gekend.

5.2. **Bestaan en bewaarplaats van kopieën**

De kopieën die door de weduwe van Storms zijn gemaakt, zijn uit het feitelijke archief gelicht en worden apart bewaard in de volgorde van de originele archiefbescheiden. In bijlage 3 wordt vermeld voor welke nummers kopies bewaard zijn en voor welke niet.⁶²

5.3. **Verwante beschrijvingseenheden**

Behalve dit archief kan men voor verder onderzoek naar Emile Storms verwijzen naar zijn publicaties in de verschillende tijdschriften.⁶³ Ten tweede huisvest het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika persoonsarchieven van tijdgenoten en medereizigers van Storms die aanvullende informatie kunnen bevatten. In de eerste plaats denken we aan de archieven van Paul Reichard⁶⁴, Guillaume Ramaeckers⁶⁵ en Albert Thys⁶⁶. Daarnaast bewaart het KMMA ook het verwervingsdossier van het fonds Emile Storms.⁶⁷

Voor meer contextinformatie kan men op zoek gaan in het archief van de toenmalige officiële instellingen. Het *archief van de Koninklijke Paleizen* herbergt enkele archiefbestanden uit de tijd van Leopold II. Informatie over zijn Afrikaanse bezitting is echter beperkt omdat de vorst tegen het einde van zijn leven beval om de archieven van de AIA en de EIC te verbranden.⁶⁸ Het *ministerie van Buitenlandse zaken* daarentegen bewaart behalve het *Afrikaans Archief* ook archiefmateriaal van Maximilien Strauch en de consulaire correspondentie uit Zanzibar. Ook het *Museum van de Dynastie* heeft in zijn depot archiefmateriaal van de voornoemde Strauch.⁶⁹ Voor aanvullende informatie over de militaire carrière van Emile Storms kan men terecht in het *Koninklijke Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis*, alwaar men zijn militair dossier kan opvragen.⁷⁰

Ten slotte kan men ook zoeken in archieven van religieuze instellingen die plaatselijk actief waren zoals in het archief van de *Londen Missionary Society*,⁷¹ het archief van de witte paters,⁷² of het archief van de diocees Kalemie-Kirungu.⁷³

⁶² Zie Bijlage 3: De beschikbaarheid van transcripties voor de verschillende archiefnummers

⁶³ Zie Bijlage 1: Publicaties van Emile Storms

⁶⁴ VAN SCHUYLENBERGH, *La Memoire des Belges en Afrique Centrale*, 77.

⁶⁵ VAN SCHUYLENBERGH, *La Memoire des Belges en Afrique Centrale*, 76.

⁶⁶ VAN SCHUYLENBERGH, *La Memoire des Belges en Afrique Centrale*, 94-95.

⁶⁷ KMMA, *Section histoire du temps colonial*, verwervingsdossier, 1929-1930.

⁶⁸ BRUSSEL, Archief van Buitenlandse Zaken, *Papieren Strauch*, AF/1-13, 1883-1911.;

⁶⁹ BRUSSEL, Museum van de Dynastie, *Papieren J. Strauch*.

⁷⁰ BRUSSEL, Koninklijke Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, *Dossiers officiers*, DO 8547.

⁷¹ LONDEN, School of Oriental and African Studies, *Londen Missionary Society*.

5.4. Publicaties

5.4.1. Betreffende Emile-Pierre-Joseph Storms:

BENNETT, N., 'Captain Storms in Tanganyika', *Tanganyika Notes and Records*, 54 (1960), 51-63.

COOSEMANS, M., 'Storms (Emile-Pierre-Joseph), Explorateur, Capitaine d'infanterie (Wetteren, 2.6.1846 - Ixelles, 12.1.1918)', *Belgische Koloniale Biografie*, I, Brussel, 1948, 899-903.

COUTTENIER, M., *Congo tentoongesteld. Een geschiedenis van de Belgische antropologie en het museum van Tervuren (1882-1925)*, Leuven, 2005, 73-89.

COUTTENIER, M., 'Fysieke antropologie in België en Congo 1883-1964. Levende tentoonstellingsobjecten', P. ALLEGAERT e.a. red., *De exotische mens: andere culturen als amusement*, Haarlem en Gent, 2009, 98-100.

JANSSENS, E. en CATEAUX, A., *Les Belges au Congo, notices biographiques*, I, Antwerpen, 1908, 532-542.

ROBERTS, A.F., *A Dance Of Assassins: Performing Early Colonial Hegemony in the Congo*, Bloomington, 2013.

5.4.2. Betreffende de AIA en de Mouvement antiesclavagiste

HEREMANS, R., *L' éducation dans les missions des pères blancs en Afrique Centrale (1879-1914). Objectifs et Réalisations* (Recueil de travaux d'histoire et de philologie. VIe Série. Fascicule 26), Brussel, 1983.

HEREMANS, R., *Les établissements de l'Association Internationale Africaine au lac Tanganika et les Pères Blancs, Mpala et Karema, 1877-1886*, Tervuren, 1966.

NDAYWEL È NZIEM, I., *Histoire général du Congo de l'héritage ancien à la République Démocratique*, Parijs en Brussel, 1998.

RENAULT, F., *Lavigerie, l'esclavage africain et l'Europe, 1868-1892*, 2 delen, Parijs, 1971.

⁷² ROME, Archivo Segreto Vaticano, *Centrale archieven van de Witte Paters (Missionarissen van Onze Vrouw van Afrika)*.

⁷³ KALEMI, *Archief van het diocees Kalemi-Kirungu van de Rooms Katholieke Kerk*

ROBERTS, A.F., 'History, Ethnicity and Change in the 'Christian Kingdom' of Southeastern Zaire', L. VAIL ed., *The Creation of tribalism in Southern Africa*, Stirling, 1989, 193-214.

5.4.3. *Betreffende de archiefgeschiedenis*

COUTTENIER, M., "No Documents, no history", The moral, political and historical science section of the museum of the Belgian Congo, Tervuren (1910-1948)', *Museum History Journal*, 3 (2010), 123-147.

VAN SCHUYLENBERGH, P., *La mémoire des Belges en Afrique Centrale. Inventaire des archives historiques privées du Musée royal de l'Afrique Centrale de 1858 à nos jours* (Inventaris van het historisch archief. Vol. 8), Tervuren, 1997.

VAN SCHUYLENBERGH, P., 'La mémoire des Belges en Afrique centrale: 150 ans d'archives privées', J.-P. Jacquemin red., *Africa Museum Tervuren 1898-1998*, Tervuren, 1998, 261-266.

6. *Aantekeningen*

In publicaties verwijst men op volgende manier naar de archiefbescheiden in de huidige inventaris.

TERVUREN, Koninklijk Museum voor Midden Afrika, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nummer in de inventaris: inhoudsomschrijving, datum.

Of in verkorte vorm:

KMMA, *Fonds Emile Storms*, HA.01.017, nummer in de inventaris: verkorte inhoudsomschrijving, datum.

7. *Beschrijvingsbeheer*

In juli 2011 werd gestart met de inventarisatie van het archieffonds Emile Storms. De bewerking geschiedde door Tom Morren, wetenschappelijk assistent van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika, onder het toezicht van Dieter van Hassel, archivaris van het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika. De huidige versie dateert van mei 2013.

De beschrijving van het archief op fondsniveau neemt de volgende standaarden in acht:

- ISAD (G): *General International Standard Archival Description*,
- ISAAR (CPF): International Standard Archival Authority Record for Corporations, Persons and Functions.

De beschrijving van de archiefbestanddelen volgt de richtlijnen van de handleiding van Herman Coppens.⁷⁴ Omwille van de beperkte hoeveelheid en de populariteit van het fonds is een zo groot mogelijke beschrijvingsdiepte nagestreefd. Daarnaast is er gezien de beperkte tijdspanne waarvoor er archiefdocumenten bestaan, gekozen om ook de maand te vermelden bij de datering van de stukken.

⁷⁴ H. COPPENS, *De ontsluiting van archieven, Richtlijnen en aanbevelingen voor de ordening en beschrijving van archieven in het Rijksarchief* (Miscellanea Archivistica Manuale. 21), Brussel, 1997.

B. Bijlagen

BIJLAGE 1: PUBLICATIES VAN EMILE STORMS

E. STORMS, 'Idées d'un pionnier de la Civilisation', *Mouvement antiesclavagiste*, 1 (1888-1889), 348-349.

E. STORMS, 'L' échange du sang', *Mouvement géographique*, 2 (1885), 3-4.

E. STORMS, 'L'esclavage entre le lac Tanganika et la côte: la 1re expédition antiesclavagiste', *Mouvement antiesclavagiste*, 2 (1890), 161-164.

E. STORMS, 'Le major Wissmann', *Mouvement antiesclavagiste*, 2 (1890), 301-304.

E. STORMS, 'L' oeuvre antiesclavagiste', *Mouvement antiesclavagiste*, 2 (1890), 63-72.

E. STORMS, 'Le potager de Karéma', *Mouvement antiesclavagiste*, 1 (1888), 74-75.

E. STORMS, 'La première expédition antiesclavagiste', *Mouvement géographique*, 1 (1884), 161-164.

E. STORMS, 'Le problème du mouvement des eaux du Tanganika', *Bulletin de la Société belge de Géographie*, 10 (1886), 50-61.

E. STORMS, 'Le Tanganika, quelques particularités sur les mœurs africaines', *Bulletin de la Société belge de Géographie*, 10 (1886), 160-200.

E. STORMS en V. JACQUES, 'Notes sur l'ethnographie de la partie orientale de l'Afrique équatoriale', *Bulletin de la Société d'Anthropologie de Belgique*, V, 1886-1887, 91.

E. STORMS, 'Une séance de féticheur', *Mouvement géographique*, 2 (1885), 7.

E. STORMS, [tussenkomst zonder titel] ,*Bulletin de la Société d'Anthropologie de Bruxelles*, 7 (1888-1889), 166-67.

BIJLAGE 2: CONCORDANTIETABEL TUSSEN OUDE EN NIEUWE NUMMERING

Oude nummering		Nieuwe nummering	Oude nummering		Nieuwe nummering
Farde	Omslag	inventarisnummer(s)	Farde	Omslag	inventarisnummer(s)
1	1	24, 25	5	21	3
1	2	5, 6, 7, 8, 33, 35, 36, 37, 38, 46, 47, 53, 56, 60	5	25	4
2	0	7	5	29	1, 2
2	1	23	6	22	6,7
2	2	32	6	23	49, 50
2	3	24	7	24	5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14
3	4	7	7	26	31, 39, 42
3	5	52	7	28	11
3	6	61	8.	30	48
3	7	5	8	31	29
3	8	5	8	32	30
3	9	5	9	33	7
3	10	5	9	34	7,40, 44
3	11	7	9	35	35
3	12	7	9	36	34
4	13	7, 51, 53	9	37	43
4	14	5, 6, 7, 15	10	38	10
4	15	26		39	14
4	16	16, 18, 19, 22			
4	17	17			
4	18	15			
4	19	6, 7			
4	20	5			

**BIJLAGE 3: DE BESCHIKBAARHEID VAN TRANSCRIPTIES VOOR DE
VERSCHILLENDE ARCHIEFNUMMERS**

Inventarisnummer	Kopies	Inventarisnummer	Kopies
1	B	32	O
2	B	33	G
3	B*	34	O
4	B*	35	G
5	B	36	G
6	B	37	G
7	O	38	G
8	G	39	G
9	B	40	G
10	O	41	O
11	B	42	G
12	G	43	O
13	B	44	B
14	B	45	O
15	G	46	G
16	B	47	G
17	G	48	G
18	B	49	B**
19	O	50	B
20	B	51	B
21	B	52	B
22	B	53	B
23	B	54	G
24	B	55	G
25	B	56	B
26	B	57	G
27	B	58	G
28	B	59	G
29	B	60	G
30	B	61	G
31	B		

Legende:

B= beschikbaar, O= onvolledig beschikbaar, G= geen kopies, B*= kopies
bewaard onder nr 2, B**= vertaling beschikbaar.

DEEL II: INVENTARIS

A. Archiefschema van fonds Emile Storms

<u>I. Leider van de vierde expeditie van de AIA (1882-1885)</u>	<u>1-50</u>
a. Algemeen	1-30
1. Correspondentie met het secretariaat-generaal van de AIA	1-7
2. Correspondentie met andere Europeanen	8-22
3. Dagboeken en reisverslagen	23-30
b. Organisatie en beheer van de expeditie	31-41
c. Gegevensverzameling	42-48
d. Lokale politiek	49-50
<u>II. Auteur voor wetenschappelijke tijdschriften (1885-1890)</u> <u>en voor de <i>Mouvement antiesclavagiste</i> (1888-1892)</u>	<u>51-53</u>
<u>III. Documentatie</u>	<u>54-55</u>
<u>IV. Stukken vreemd aan het fonds</u>	<u>55-61</u>

B. Archiefonds Emile Storms

I. Leider van de vierde expeditie van de AIA (1882-1885)

a. Algemeen

1. Correspondentie met het Secretariaat-Generaal van de AIA

1. Brief van secretaris-generaal Maximilien Strauch betreffende de aanstelling van Emile Storms als leider van de vierde expeditie van de AIA.
1882 apr. 1 stuk
Door brandschade enkel in kopievorm raadpleegbaar.

- 2-4. Ingekomen brieven van de secretaris-generaal.
1882 mei-1885 feb. (met hiaten).
De brieven zijn in drievoud opgestuurd en zijn genummerd van 1 tot 32.
2. <<Primata>>. 1 omslag
Ontbreekt: nr. 32.
3. <<Duplicata>>. 1 omslag
Ontbreekt: nrs. 4, 5, 10, 23-26.
4. <<Triplicata>>. 1 omslag
Ontbreekt: nr. 23.

5. Bijlagen bij de ingekomen brieven van de secretaris-generaal.
[1882 mei- 1885 feb.]. (met hiaten). 1 omslag
Omvat afschriften van de briefwisseling van secretaris-generaal Maximilien Strauch met dhr. Greffulhe, Jules Ramaeckers, Jérôme Becker, Constant Maluin, Mohammed Biri, Victor Beine en Victor Giraud en enkele uittreksels uit tijdschriften.

6. Minuten van uitgaande brieven aan de secretaris-generaal.
[1882 jun.–1885 jun.]. 1 omslag
Bevat ook niet aangekomen expedities. Door brandschade enkel in kopievorm raadpleegbaar. De registers met inventarisnummers 29, 33 en 43 bevatten ook minuten.

7. Minuten van rapporten en uittreksels uit dagboeken, verstuurd als bijlagen bij de uitgaande brieven aan de secretaris-generaal.
[1882 jun.–1885 jun.]. 1 omslag
Door brandschade enkel in kopievorm raadpleegbaar. Enkele rapporten zijn gekopieerd op niet beschadigde bladen in functie van een publicatie.

2. Correspondentie met andere Europeanen

- 8-12. Ingekomen brieven van leden van de Belgische sectie van de AIA.
8. Jérôme Becker, 1885 apr. 1 stuk
Dit is een teruggekeerde expeditie van Storms.
9. Victor Beine, 1883 okt., 1884 apr.-1884 jun., 1884 sept., 1885 jan.-1885 feb. 1 omslag
10. Mohamed Biri, 1883 jun., 1883 sept. 2 stukken
11. Ernest Cambier, 1882 jun.–1885 sept. (met hiaten). 1 omslag
Door brandschade enkel in kopievorm raadpleegbaar.
12. [dhr. Limzer?], 1885 mei. 1 stuk
13. [Théodore Van den Heuvel], [1883]. 1 stuk
- 14-15. Ingekomen brieven van leden van andere secties van de AIA.
14. Victor Giraud, 1883 jun., [1884 jan.], [1887 okt.-1887 nov.], [1888 mei], 1889 jan., 1889 apr. 1 omslag
15. Paul Reichard, 1885 mrt.–1885 mei. 3 stukken
- 16-17. Ingekomen brieven van leden van de *London Missionary Society*.
16. Edward Hore, 1884 jan., 1885 jul. 2 stukken
17. Alfred J. Swann, 1884 sept., 1885 jun., 1885 jul. 3 stukken
- 18-22. Ingekomen brieven van de witte paters van de missie aan het Tanganyikameer.
18. Théophile Dromaux, 1885 jun. 1 stuk
19. Celestin Hauttecoeur, 1885 mrt., 1885 mei. 3 stukken
20. Isaac Moinet, 1885 mei-1888 okt. (met hiaten). 1 omslag
21. Jean Randabel, 1886 jan. 1 stuk
22. Amaat Vyncke, 1885 jul., 1885 sept. 3 stukken

3. Dagboeken en reisverslagen

23. Dagboek van de tocht van Brussel naar Zanzibar. 1882 apr.-1882 mei. 1 deel
24. Dagboek van de tocht van Saadam naar Karema. 1882 jun.-1882 sept. 1 stuk
- * Uittreksels uit dagboeken, opgestuurd als bijlagen bij de briefwisseling. 1883 mei, [1883 nov.], [1884 jan.] 3 stukken

Bewaard onder nr. 7.

25. <<Journal de la station de Mpala, >>, dagboek van de post Lubanda-Mpala.
[1883 mei]. 1 stuk
Enkel het voorblad overleefde de brand te Lubanda-Mpala (mei 1885). Enkel in kopievorm raadpleegbaar.
26. Register houdende het reisverslag van de tocht naar de Mont Msawa.
[1883 nov.]. 1 deel
Door de brand zijn slecht drie bladen gedeeltelijk bewaard. Enkel in kopievorm raadpleegbaar.
27. <<Journal du lieutenant Storms, ...>>, dagboek van de vierde expeditie van de AIA.
1884 okt.-1885 jul. 1 deel
Door brandschade enkel in kopievorm raadpleegbaar.
28. Verslag over het verloop van de vierde expeditie van de AIA.
1885 feb. 1 deel
Bladen zijn losgescheurd uit een boekdeel.
- 29-30. Dagboeken met aantekeningen, gebruikt voor de latere verwerking in het dagboek van de expeditie.
29. 1885 mei-1885 aug. 1 deel
Bevat een minuut van een uitgaande brief aan de secretaris-generaal, 1885 aug.
30. 1885 aug.-1885 okt. 1 deel
- b. Organisatie en beheer van de expeditie**
31. Stukken betreffende het inhuren van een karavaan voor de bevoorrading van de posten van de AIA vanuit Taborah.
1880 jul., 1881 apr. en z.d. Afschriften. 3 stukken
32. Register houdende staten van dragers ingezet voor de karavaantocht naar Taborah.
[1882 jun.-1882 sept.]. 1 deel
Bevat een minuut van een brief aan de secretaris-generaal, [1882 aug.]
33. Staat met de etappes van de tocht van Saadam naar Karema.
1882 jun.-1882 sept. 1 stuk
34. Register houdende gegevens over de inhoud van de de vanuit

	Zanzibar getransporteerde kratten met levensgoederen.
[1882 jun.-1883 jun.].	1 deel
35.	Staat van te importeren groenten, fruit en luxewaren.
[1882 sept.-1885 mei].	1 stuk
36.	Verklaring van Cougnie Assanie betreffende de verkoop van de
boot van Said Bin Habib aan Emile Storms te Udjiji.
1883 jul.	1 stuk
37.	Staten betreffende de reorganisatie van de karavaan van
kapitein Victor Giraud.
[eerste semester 1884].	2 stukken
38.	Staten betreffende de organisatie van de karavaan in het kader
van de campagne tegen Lusinga.
[1884 aug.– 1884 dec.?].	4 stukken
39.	Inventarissen betreffende de vanuit Zanzibar getransporteerde
kratten met levensgoederen.
1884 feb.	2 stukken
40.	Rekeningen.
[1884-1885?].	2 stukken
41.	Register houdende staten van dragers uit de karavaan.
[1885 jun.-1885 okt.?].
Bevat een minuut van een brief aan de secretaris-generaal, [1885 jun.-1885
okt.?]. De register met inventarisnummer 43 bevat ook staten van dragers.	1 deel
42.	Kwitanties en facturen van het verblijf van Emile Storms en
Victor Beine in Zanzibar.
1885 nov.	1 omslag

c. Gegevensverzameling

43.	Register houdende aantekeningen over de geneeskrachtige
werking van natuurlijke producten.
[1882 apr.-1882 sept.].
Bevat staten van dragers uit de karavaan, [1882 apr.-1882 sept.].	1 deel
*	Minuten van rapporten, verstuurd als bijlagen bij de uitgaande
brieven aan de secretaris-generaal.
[1882 jun.–1885 jun.].	1 omslag

Bewaard onder nr. 7.

44. <<Renseignements pour les voyageurs de la côte orientale>>, register houdende gegevens over de organisatie van de karavaan doorheen het oosten van Centraal-Afrika, bestemd voor andere Europese reizigers.
[1882 jun.-1883 feb.] 1 deel
45. Register houdende staat met beschrijvingen van vogels.
1883 mrt.-1883 apr. 1 deel
46. Tekening van een vissoort uit het Tanganyikameer.
1883 sept. 1 stuk
47. Afbeeldingen van vegetatie aan het Tanganyikameer.
[1883 sept.] 1 omslag
48. Register houdende berekeningen van de plaatscoördinaten met daarin opgenomen: notities over het ontwikkelen van foto's.
[1884 feb.-1884 aug.] 1 deel en 5
Door brandschade enkel raadpleegbaar onder strikte voorwaarden. stukken

d. Contact met lokale dorpschefs

49. Brief van een lokale dorpschef betreffende het leveren van soldaten voor Emile Storms.
[1884 nov.] 1 stuk
Opgesteld in het Swahili.
50. <<Actes de soumission>>, akten van onderwerping door lokale dorpschefs aan Emile Storms.
[1884 dec.], 1885 sept. 5 stukken
Opgesteld in het Swahili.

II. Auteur voor wetenschappelijke tijdschriften (1885-1890) en voor de *Mouvement Antiesclavagiste* (1888-1892)

- * Concept van de publicatie <<L'Echange du Sang>> en <<Une séance de féticheur>>, verschenen in de *Mouvement Geographique* van januari 1885.
[1883 sept.-1884 nov.?
Bewaard onder nr. 7. 1 stuk
- * Concept van de publicatie <<Le problème du mouvement des eaux du Tanganika>>, verschenen in de *Bulletin de la Société belge de Géographie* van januari 1886.
[1886]. 1 stuk
Bewaard onder nr. 7.
51. Concept van een lezing, gedeeltelijk verschenen als de publicatie <<Le Tanganika, quelques particularités sur les mœurs africaines>> in de *Bulletin de la Société belge de Géographie* van maart 1886.
[1886]. 1 stuk
52. Concept van het artikel <<Oeuvre antiesclavagiste>>, verschenen in *Le Mouvement Antiesclavagiste* van februari 1890.
[1890]. 1 stuk
53. Concepten van publicaties en lezingen.
Na 1890?. 3 stukken

III. Documentatie

54. Krantenknipsels over de ontstaansgeschiedenis van de EIC en de overdracht van de kolonie aan België.
[1882 jun.-1885 feb.], 1907 jun., 1908 sept., 1910 jul., [1920 feb.]. 1 omslag
55. Uittreksel uit en vertaling van <<Fighting the slave-hunters in Central-Africa>> van Alfred J. Swan.
Na 1910. 2 stukken

IV. Stukken vreemd aan het fonds

56.	Notities en concept van de publicatie van Edouard Janssens en Albert Cateaux over Emile Storms voor het biografisch artikel van Emile Storms in <<Les Belges au Congo>>. [1907-1908].	4 stukken
57.	Uittreksel uit een brief van Victor Roelens aan weduwe Henriette Dessaint betreffende de strijd van Emile Storms tegen de slavenhandel op het Tanganyikameer. Na 1918.	1 stuk
58.	Krantenknipsels over de tentoonstelling van de etnografische en antropologische collectie van Emile Storms. 1930 aug.	1 stuk
59.	Plaatsingslijst van het archieffonds Emile Storms. 2 ^{de} helft 20 ^{ste} eeuw.	1 stuk
60.	Aantekening betreffende het maken van fotokopies van bepaalde archiefbescheiden. [2 ^{de} helft 20 ^{ste} eeuw].	1 stuk
61.	Aantekeningen betreffende bibliografische referenties over Emile Storms. [2 ^{de} helft 20 ^{ste} eeuw].	2 stukken

C. Index

De cijfers achter de namen verwijzen naar de inventarisnummer. De termen 'Emile Storms' en 'AIA' zijn niet in deze index opgenomen.

ASSANIE, Cougnie	36	LUSINGA	38
BECKER, Jérôme	5,8	MALUIN, Constant	5
BEINE, Victor	5,9, 42	MOINET, Isaac	20
BIN HABIB, SAID	36	MONT MSAWA	26
BIRI, Mohammed	5, 10	RAMAECKERS, Jules	5
CAMBIER, Ernest	11	RANDABEL, Jean	21
CATEAUX, Albert	56	REICHARD, Paul	15
DESSAINT, Henriette	57	ROELEN, Victor.	57
DROMEAX, Théophile	18	SAADAM	24, 33
GIRAUD, Victor	5, 14, 37	STRAUCH, Maximilien	1, 5
GREFFULHE, dhr .	5	SWAN, Alfred J	17, 55
HAUTTECOEUR, Céléstine	19	TABORAH	31,32
HORE, Edward	16	UDJII	36
JANSSENS	57	VAN DEN HEUVEL, Théodore.	13
KAREMA	24, 33, 34	VYNCKE, Amaat	22
LIMZER, (dhr.)	12	ZANZIBAR (eiland)	23, 34, 39, 42
LUBANDA-MPALA	25		